

**Autoriteit
Financiële Markten**

Waar moet u op letten bij de levensloopregeling?

Waar gaat deze folder over?

Deze folder gaat over de levensloopregeling. Waarom een levensloopregeling? Veel mensen willen graag een tijdje stoppen met werken of eerder met pensioen gaan. Maar dat is duur. Daarom heeft de overheid de levensloopregeling ontwikkeld. Zo wil de overheid het voor mensen gemakkelijk maken om onbetaald verlof te kunnen betalen.

U kunt meedoen aan de levensloopregeling via verschillende aanbieders. De aanbieders zijn financiële instellingen, zoals banken en verzekeraars. Deze aanbieders hebben verschillende producten voor de levensloopregeling. Zij noemen dit 'levensloopproducten'. Sommige levensloopproducten zijn erg ingewikkeld. In deze folder vindt u informatie over de verschillende levensloopproducten.

Het doel van deze folder is om u informatie te geven over de levensloopregeling. Zo kunt u zelf kiezen of u meedoet aan de levensloopregeling. Deze folder is niet bedoeld als richtlijn voor het inrichten van het adviestraject van financiële dienstverleners. Deze folder geeft alleen algemene informatie over levensloopproducten.

Denkt u erover om mee te doen aan de levensloopregeling? In deze folder vertellen we u niet of u dat moet doen. Dat is voor iedereen verschillend. In deze folder vertellen we u welke vragen u uzelf moet stellen. Hieronder volgt een kort overzicht met de belangrijkste vragen en een aantal tips. Lees ook de rest van de folder voor een toelichting. Als u deze folder ingewikkeld vindt, kunt u overwegen deskundige hulp in te schakelen. De vragen in deze folder kunt u dan bespreken met degene die u ondersteunt.

Zal ik meedoen
aan de
levensloopregeling?

Waar moet ik aan denken?

- Met welk doel (**waarom?**) wil ik meedoen aan de levensloopregeling?
Als u nog geen doel hebt, maar wel graag wilt meedoen, zorg dan dat u een regeling kiest die u nog kunt aanpassen.
- **Belastingvoordeel:** de levensloopregeling kan voordelig zijn voor uw belasting. Dit heeft te maken met uw persoonlijke situatie.
- **Wilt u meer informatie?** Kijk dan op de website van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, www.minszw.nl.

Wat voor type
levensloopproduct
past bij mij?

Er zijn verschillende (soorten) levensloopproducten. Waar moet ik op letten?

- **Spaarrentes:** spaarrentes staan tijdelijk vast. Dit betekent dat ze kunnen veranderen.
- **Risico:** bij veel levensloopproducten belegt u geld. Uw geld kan meer waard worden, maar ook minder. Dat is een risico. In de Financiële Bijsluiter kunt u meer lezen over dit risico van beleggen.
- **Veranderen:** misschien wilt u uw levensloopproduct veranderen. Let dan goed op, want dit kan niet altijd. Het is daarom belangrijk dat u van tevoren weet of dit bij uw levensloopproduct kan en of het geld kost.
- **Verzekeren:** bij sommige levensloopproducten bent u ook verzekerd. Een gedeelte van het geld dat u betaalt gaat dan naar de verzekering. Vraag of een verzekering bij uw doel past.
- **Levensloopproducten via uw werkgever:** Via uw werkgever kunt u ook een levensloopproduct afsluiten. Passen deze producten niet bij uw doel of wilt u liever een andere aanbieder? Dan kunt u ook een ander levensloopproduct kiezen.

Waar moet ik bij
het kopen van een
levensloopproduct
op letten?

Er zijn verschillende aanbieders voor verschillende soorten levensloopproducten. Een aanbieder is iemand die een bepaald product aan u kan verkopen. U kunt voor ieder product een andere aanbieder kiezen. Stel uzelf de volgende vragen voordat u een product kiest:

- **Hoeveel moet ik betalen voor het levensloopproduct?** Dat staat onder andere in de Financiële Bijsluiter.
- Hoeveel moet ik **minimaal bij het begin op mijn rekening zetten?**
- Hoeveel moet er **minimaal op mijn rekening staan?**
- Kan ik **tussendoor geld opnemen?** Wat gebeurt er dan?
- Kan ik **later nog een andere aanbieder kiezen?** Wat gebeurt er dan?

Veel aanbieders hebben een rekentool. Dit is een hulpmiddel om uit te rekenen hoeveel geld u aan het einde hebt. Let op: resultaten kunnen in het echt anders zijn.

Zal ik meedoen aan de levensloopregeling?

Wat kunt u doen met de levensloopregeling? U kunt met een deel van uw brutosalaris geld sparen. Dit geld kunt u gebruiken voor onbetaald verlof. U stopt dan een tijdje met werken. U krijgt dan geen gewoon salaris, maar u krijgt het geld dat u gespaard hebt. Uw werkgever zorgt ervoor dat u dit geld krijgt tijdens uw onbetaalde verlof. Van dit bedrag gaat wel eerst belasting af.

U kunt onbetaald verlof opnemen voor bijvoorbeeld ouderschapsverlof, zorgverlof of meer vrije tijd. U kunt het geld ook gebruiken als u eerder met pensioen wilt en dus eerder wilt stoppen met werken, of als aanvulling op uw ouderdomspensioen.

Bedenk of de volgende situaties bij u passen:

Ik wil geld krijgen als ik een tijdje niet werk

**Een tijdje
niet werken?**

Het geld van uw levensloopregeling kunt u krijgen tijdens uw onbetaalde verlof. Er zijn verschillende soorten onbetaald verlof waarvoor u de levensloopregeling kunt gebruiken. Of u een tijdje kunt stoppen met werken, moet u altijd met uw werkgever overleggen. Uw werkgever hoeft u geen verlof te geven. Zorgverlof en ouderschapsverlof krijgt u wel altijd. Dit staat in de wet.

Ik wil eerder stoppen met werken

**Eerder stoppen
met werken?**

U kunt de levensloopregeling gebruiken om eerder te stoppen met werken en zo eerder met pensioen te gaan. Hoe meer u hebt betaald aan deze levensloopregeling, hoe eerder u kunt stoppen met werken. U kunt zo onbetaald verlof opnemen tot uw pensioen. Gaat u met pensioen en hebt u nog niet al het geld opgenomen van uw levensloopregeling? Dan kan het zo zijn dat u dit geld in één keer op de dag voordat uw pensioen begint krijgt. U betaalt dan wel in één keer belasting over dit geld.

Ik heb niet genoeg pensioen

Pensioen

Als u niet genoeg pensioen hebt, dan kunt u het geld van uw levensloopregeling voor uw pensioen gebruiken. U krijgt dan een hoger ouderdomspensioen. Voordat u dit doet, is het belangrijk dat u weet hoeveel extra pensioen u kunt krijgen en hoeveel u moet betalen. Vraag daarom een offerte aan bij uw pensioenuitvoerder. Daarin staat bijvoorbeeld ook hoeveel u moet betalen om genoeg pensioen te krijgen.

Ik wil mijn prepensioen gebruiken voor de levensloopregeling

Prepensioen

Hebt u prepensioen opgebouwd, maar wilt u liever meedoen aan de levensloopregeling? Dan kunt u het geld van uw prepensioen voor uw levensloopregeling gebruiken. Vraag hiervoor een offerte aan bij de instelling van uw prepensioen. Let op of zij al uw prepensioen ook echt gebruiken voor de levensloopregeling. Soms moet u namelijk administratiekosten of andere kosten betalen. De instelling van uw prepensioen hoeft u niet te helpen als u uw prepensioen wilt gebruiken voor uw levensloopregeling. Ook uw werkgever hoeft u hierbij niet te helpen.

U kiest zelf de aanbieder van uw levensloopproduct. U kunt bijvoorbeeld een levensloopproduct krijgen via banken en verzekeraars. Maar ook via beheerders van een beleggingsinstelling of dochterondernemingen van pensioenfondsen.

Veel werkgevers bieden een collectief levenslooppproduct aan. U hoeft niet mee te doen aan dit levenslooppproduct. U kunt ook zelf een levenslooppproduct kiezen. U kunt ook een andere aanbieder kiezen.

Kiest u wel voor een collectief levenslooppproduct van uw werkgever? Dan heeft uw werkgever al gekozen voor een aanbieder. Meestal kunt u dan nog wel kiezen uit verschillende levenslooppproducten.

De overheid zorgt ervoor dat de levenslooppregeling voordelig is voor uw belasting. U krijgt korting als u (een deel van) uw geld gebruikt voor onbetaald verlof. Voor elk jaar dat u meedoet aan de levenslooppregeling, krijgt u maximaal 185 euro korting op de uw belasting. Als u ouderschapsverlof opneemt, krijgt u een extra korting op uw belasting van 50% van het wettelijk minimumloon.

Wilt u meer informatie over de levenslooppregeling? Kijk dan op de website van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, www.minszw.nl

Wat voor type levenslooppproduct past bij mij?

Als u weet wat u met de levenslooppregeling wilt doen, dan kunt u een levenslooppproduct kiezen dat daarbij past. Als u nog niet precies weet wat u met de levenslooppregeling wilt doen, zorg dan dat u een flexibel product kiest.

Als u een levenslooppproduct kiest, moet u uzelf steeds drie vragen stellen:

- **Hoe** bouw ik het tegoed op? (De manier van opbouwen)
- **Wat** voor product is het?
- **Welk doel** heb ik met de levenslooppregeling?

Bij de verschillende levenslooppproducten horen verschillende antwoorden. Als toelichting bij de verschillende soorten levenslooppproducten bespreken we hieronder een aantal voorbeelden.

Hoe? Sparen

Wat? Spaarrekening

Voor **welk doel** geschikt? Bijvoorbeeld: tussentijds verlof

Elke maand gaat een deel van uw brutosalairis naar een speciale spaarrekening. U krijgt spaarrente over het geld op deze spaarrekening. Daardoor wordt het geld op deze spaarrekening altijd meer waard. Zo weet u zeker dat u tussentijds verlof kunt opnemen of eerder kunt stoppen met werken.

Maar let op: u weet niet altijd **hoeveel meer** uw geld waard zal zijn. De financiële instelling waar u uw spaarrekening hebt, kan de spaarrente op elk moment veranderen. Als de spaarrente lager wordt, krijgt u aan het einde ook minder geld dan u verwacht had. Daarom is het belangrijk dat u altijd vraagt hoe lang de spaarrente hetzelfde blijft en hoe hoog de spaarrente daarna is.

Hoe? Beleggen**Wat?** Beleggingsfonds

Voor **welk doel** geschikt? Bijvoorbeeld: eerder stoppen met werken

Elke maand gaat een deel van uw brutosalaris naar beleggingsfondsen. Als de beleggingsfondsen meer waard worden, wordt uw geld ook meer waard. U maakt dan winst. Die winst gaat opnieuw in de beleggingsfondsen. Zo kan uw geld snel meer waard worden.

Maar let op: bij beleggen kan uw geld ook snel minder waard worden. U kunt aan het einde dus ook *minder* geld overhouden dan u hebt ingelegd. Als u pech hebt, hebt u niet genoeg om onbetaald verlof op te nemen. Als u het geld op kortere termijn wilt gebruiken, kunt u misschien het beste een beleggingsfonds kiezen met zo min mogelijk beleggingsrisico of uw geld op een spaarrekening zetten. Let hierop als u uw beleggingsfondsen kiest. Als u gaat beleggen, is het verstandig om af en toe te vragen hoeveel uw beleggingen waard zijn.

Bij beleggingsfondsen moet u betalen voor verschillende dingen. Voorbeelden zijn: switchkosten (bijvoorbeeld als u naar een ander fonds wilt), aan- en verkoopkosten en beheerkosten. Vraag hier altijd naar, want deze kosten gaan af van het rendement op het gehele product.

Hoe? Beleggingsverzekering**Wat?** Verzekering met beleggingen

Voor **welk doel** geschikt? Bijvoorbeeld: eerder stoppen met werken

Elke maand gebruikt u een deel van uw brutosalaris voor een beleggingsverzekering. Het geld voor de beleggingsverzekering bestaat uit twee delen: een deel om de premie van de verzekering van te betalen en een deel om te beleggen in beleggingsfondsen. Als de beleggingsfondsen meer waard worden, kan uw geld ook meer waard worden. Dit hangt af van de kosten en de premies die betaald moeten worden. Aan het einde van de looptijd van het product krijgt u als u in leven bent de waarde van uw opgebouwde geld uitgekeerd. Als u op dat moment niet meer leeft ontvangt u niets. Daar staat tegenover dat als u wel in leven bent het bedrag dat u krijgt bij sommige beleggingsverzekeringen hoger kan zijn.

Let op: uw geld kan snel meer waard worden, maar het kan ook snel minder waard worden. De verzekering betekent niet dat u aan het eind een vast bedrag krijgt. Als u pech hebt, hebt u niet genoeg om onbetaald verlof op te nemen. Let hierop als u uw beleggingsfondsen kiest. Als u gaat beleggen, is het verstandig om af en toe te vragen hoeveel uw beleggingen waard zijn. Bij beleggingsverzekeringen moet u betalen voor verschillende dingen. Voorbeelden zijn: switchkosten (bijvoorbeeld als u naar een ander fonds wilt), aan- en verkoopkosten, beheerkosten en de premie voor de verzekering. Vraag hier altijd naar, want deze gaan af van het rendement op het gehele product.

U spreekt vooraf met de verzekeraar af wanneer u uw geld krijgt. Zoals gezegd ontvangt u niets als u op dat moment niet meer leeft. Ook uw nabestaanden krijgen dan niets. Wilt u wel dat uw nabestaanden uw geld krijgen als u niet meer leeft? Dan moet u daar een extra verzekering voor nemen: een overlijdensrisicoverzekering. Vraag altijd wat een overlijdensrisicoverzekering kost en welke regels erbij horen.

Waar moet ik bij het kopen van een levenslooppproduct op letten?

Als u al weet wat voor soort levenslooppproduct u wilt, moet u nog een aanbieder kiezen. Een aanbieder is een financiële instelling, zoals een bank of een verzekeraar die levensloopp-producten aan u kan verkopen. Stel uzelf de volgende vragen.

Hoeveel moet ik betalen voor het levenslooppproduct?

Levenslooppproducten met een beleggings- of verzekeringsdeel kosten geld. Soms moet u betalen als u geld wilt gebruiken voor verlof. Of als u wilt stoppen met de levenslooppregeling. Of als u uw geld in een ander beleggingsfonds wilt stoppen. In de Financiële Bijsluiter en het prospectus van de aanbieder kunt u lezen voor welke dingen de aanbieder geld kan vragen. Elke aanbieder moet informatie over de kosten voor u hebben. Lees de Financiële Bijsluiter goed, dan weet u precies welke kosten u kunt verwachten.

Welke regels hebben aanbieders?

Aanbieders hebben verschillende regels.

Er zijn bijvoorbeeld regels die te maken hebben met een minimaal bedrag. Bij sommige aanbieders moet u minimaal een bepaald bedrag gebruiken voor de levenslooppregeling. Bij andere aanbieders moet u altijd een minimum bedrag op uw levenslooppregeling hebben. Er zijn ook aanbieders die geen minimum bedrag vragen.

Er zijn ook regels die te maken hebben met het eerder stoppen met inleggen van geld of met het eerder stoppen met uw levenslooppproduct. Bij een beleggingsverzekering kunt u soms eerder stoppen dan voorzien met het betalen van de premie, bijvoorbeeld door de verzekering premievrij te maken. U moet daar dan vaak wel een boete voor betalen. Soms kunt u pas eerder stoppen met betalen als u een bepaald minimum bedrag op uw rekening hebt. Als u helemaal wilt stoppen met dit levenslooppproduct kunt u de beleggingsverzekering vaak afkopen. Ook hier moet u dan vaak wel een boete voor betalen.

Bij een beleggingsproduct kunt u, als u eerder wilt stoppen dan voorzien met het inleggen van geld, meestal stoppen met het storten van geld. Soms kunt u bij dit levenslooppproduct pas stoppen met het inleggen van geld als u een bepaald minimum bedrag op uw rekening hebt. U kunt pas helemaal stoppen met dit levenslooppproduct als alle beleggingen op uw rekening verkocht zijn. Met de verkoop van beleggingen zijn kosten gemoeid.

Bij een spaarrekening kunt u, als u eerder wilt stoppen dan voorzien met het inleggen van geld, meestal stoppen met het storten van geld.

Omdat het dus niet altijd mogelijk is op ieder moment te stoppen met het inleggen van geld, is het belangrijk dat u vooraf goed bedenkt hoeveel geld u voor de levenslooppregeling wilt (en kunt) gebruiken. Als u nog niet precies weet wat u met de levenslooppregeling wilt doen, zorg dan dat u een flexibel product kiest waarbij u ook eerder kunt stoppen. Lees daarom vooraf goed welke regels aanbieders hierover hebben.

Welke regels heeft de wet?

Als u meedoet aan de levenslooppregeling, moet u het geld gebruiken voor onbetaald verlof of als aanvulling op uw ouderdomspensioen. U mag het geld niet voor iets anders gebruiken.

Als u onbetaald verlof neemt, moet u een werkgever hebben. Als u gaat stoppen met werken voor een werkgever, kunt u wel in één keer het hele bedrag van uw levenslooppproduct krijgen. Let op: dit moet afgesproken zijn met uw werkgever. U betaalt dan wel in één keer belasting over dit bedrag.

Hebt u nog geld van uw levenslooppproduct op de dag voordat u 65 wordt? Dan kunt u dit geld in één keer krijgen. Ook hier betaalt u in één keer belasting over dit bedrag. Hebt u geld belegd? Dan moet u eerst uw beleggingen verkopen en de verkoopkosten daarvoor betalen, voordat u kunt stoppen met de levenslooppregeling.

Kan ik later nog een andere aanbieder kiezen?

Als u later toch een andere aanbieder wilt, kunt u twee dingen doen.

- U laat uw geld bij uw oude aanbieder. U opent daarnaast ook een rekening bij een andere aanbieder. U hebt dan twee aanbieders.
- U stopt met uw rekening bij uw oude aanbieder. U neemt uw bedrag mee naar uw nieuwe aanbieder. Soms moet u hiervoor extra betalen.

Kan ik mijn doel van mijn levenslooppproduct later nog veranderen?

Het levenslooppproduct kan drie doelen hebben: tussentijds verlof, eerder stoppen met werken of aanvulling op uw ouderdomspensioen. U kiest nu waar u uw levenslooppproduct voor wilt gebruiken, maar misschien wilt u uw keuze later toch nog veranderen. Dat kan bijvoorbeeld als er iets in uw leven verandert.

Wilt u dat u uw doel van uw levenslooppproduct later kunt veranderen? Dan is het belangrijk dat uw levenslooppproduct aansluit bij alle doelen. Of dat u een levenslooppproduct kiest, waarmee u uw doel later kunt veranderen. Bij veel aanbieders moet u dan wel een boete betalen. Soms krijgt u ook minder geld als u iets verandert in uw levenslooppproduct. Sommige aanbieders vertellen u wel hoeveel geld u aan het einde krijgt, maar niet hoeveel u krijgt als u eerder stopt. Soms krijgt u dan dus minder dan u had verwacht.

Wat vertelt een rekentool van een aanbieder u?

Verschillende aanbieders hebben een rekentool op hun website. Dit is een instrument dat voor u uitrekent hoeveel geld u aan het einde hebt. Soms kunt u zelf aangeven hoeveel winst u wilt maken. Let op: de kans op meer winst betekent ook dat u meer kans hebt op verlies. Een rekentool is ook alleen een voorbeeld. In het echt kan uw winst hoger, maar ook lager zijn.

Waar kan ik informatie vinden over levensloopp producten en aanbieders?

U kunt op verschillende plekken informatie vinden over levensloopp producten en aanbieders, bijvoorbeeld:

- De Financiële Bijsluiter (Er zijn producten waarvoor geen Financiële Bijsluiter bestaat, zoals bijvoorbeeld alleen sparen);
- Het Prospectus (Dit is er alleen voor een beleggingsinstelling);
- De offerte van de aanbieder van het levensloopp product;
- De voorwaarden van het levensloopp product;
- De websites van de aanbieders.

Klachten

Hebt u een klacht over uw levensloopp product? Elke financiële instelling heeft een klachten-procedure. Daarin staat precies wat u moet doen met uw klacht. Op www.afm.nl staat een overzicht van klachtencommissies. Dat is de website van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

De AFM kan uw klacht zelf niet oplossen, maar de AFM hoort wel graag welke klachten er zijn. Daarom vraagt de AFM mensen een kopie op te sturen van hun klacht naar de AFM. Uw kopie kunt u mailen via het contactformulier op de website van de AFM. U kunt uw klacht ook sturen naar: Autoriteit Financiële Markten, t.a.v. Publieksvoorlichting, postbus 11723, 1001 GS Amsterdam.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is gedragstoezichthouder op de financiële markten in Nederland, dat wil zeggen op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. Zowel het publiek, het bedrijfsleven als de overheid zijn voor veel activiteiten afhankelijk van de producten die op de financiële markten worden aangeboden. Vertrouwen in een ordelijke en eerlijke werking van deze markten is hierbij cruciaal. De AFM ziet er op toe dat financiële instellingen in ons land correct handelen en daarbij de juiste informatie geven over de aangeboden financiële producten en diensten. Het is niet de taak van de AFM om consumenten te beschermen tegen financiële producten waaraan hoge risico's of lage rendementsvooruitzichten zijn verbonden. De AFM valt onder de politieke verantwoordelijkheid van de minister van Financiën.

Kijk op www.afm.nl voor overige folders van de AFM!

De tekst in deze folder is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van deze folder.

Amsterdam, maart 2006

Autoriteit Financiële Markten | postbus 11723 | 1001 GS AMSTERDAM | fax 020 6206 649
Toezichtslijn: 0900 5400 540 (€ 0,35 per gesprek) | info@afm.nl | www.afm.nl